

Petr Šabach

• PASEKA •

• PASEKA •

Petr Šabach

(s poetickými ilustracemi
Aleše Kovandy)

/DRUHÉ PÁTÉ/

PASEKA
PRAHA
LITOMYŠL
2011

*Kamarádům z Dejvic a z Letné
a Karlovi*

© Petr Šabach, 2006, 2011

© Ladislav Horáček – Paseka, 2006, 2011

Cover © Jan Šabach, 2006, 2011

ISBN 978-80-7432-145-0

Občanky nám předávali ve velkém stylu v malém divadýlku Ústředního domu armády. Bylo tam všechno, co k takový slávě patří, a navrch eště Medvěd, kterej se proslavil tím, že se mu do pupku vešel celej ping-pongovej míček, a tím, že vždycky, když někam přišel, tak než se rozkoukal, tak volal: „O čem se bavíte?! Já vám to vysvětlím...!“ A kromě toho měl fantastickej virbl na bicí, a tak nám tam tenkrát ten svůj virbl předváděl před natřískaným divadýlkem a do toho falešně vřískaly trumpety pionýrskou znělku. Ty trumpety obsluhovali dva kluci, který je nějakej čas nato zahodili do křoví, pořídili si kytary se snímačema a volali na sebe ve škole: „Paule!“ a „Johne!“, protože se zbláznili, a to mě vždycky dohánělo až k slzám, protože kdybyste je viděli! Ten, co si nechal říkat „Paule“, měřil skoro dva metry a byl zrzavej včetně obočí a řas a všichni dobře víme, že takhle Paul nevypadal, a ten

druhej, to byl prostě malej tlusťoch se zamodralejma očima... Ale to jen tak na okraj. Seděli sme tam tenkrát na sklápěcích sedadlech a pak tam napochodovali nějaký policajti, posadili se proti nám za dlouhatánskej stůl a jejich velitel si vzal slovo a řek nám, že nás vítá mezi ty, který už maj občanku, a že ať ji nosíme na srdci a ať nezapomeneme, že v některejch zemích se dodnes řekne Čech a Cikán jedním slovem, ale že naštěstí je tu Sovětskej svaz – mírová hráz, atd. atd., ale na to my sme jen zívali a těšili se, až skončí, protože sme se předtím domluvili, že jak nám bude podávat při předávání občanek ruku, tak mu ji všichni kluci, holek sme se ani neptali, stiskneme vší silou. „Musíš mu rozhodit klouby,“ připomínal mi furt Venca Popelka, kterej se tak skutečně jmenoval a kterej tam seděl vedle mě, „a teprve pak stisknout!“ No a tak sme to tak provedli, a jak si nás nakonec vyvolávali po jménech, tak sme se tam šourali jeden po druhým, a i když sme se naoko jako usmívali, tak sme se snažili zabejčit, co to dalo, a ono se to možná nezdá, ale když vám skoro sto dobře živenejch patnáctiletejch spratků vší silou stiskne ruku a eště se k tomu snaží vám rozhodit klouby, tak toho musíte mít za chvíli dost. Akorát Daniel Pačes se nezúčastnil toho drcení a pozdějc s náma do třešňovky pochopitelně nešel. Tomu policajtovi ke konci už úsměv doslova dohasínal na rtech,

a když sme pochodovali ven z toho divadýlka, tak tam stál za stolem, mnul si pravou ruku a něco rozčileně šeptal sjejm kolegům a ty začali hned natahovat krky a kroutili hlavama na všechny strany a byla to pantomima, co by se mohla jmenovat *Kterej že to byl?!*, a jak sem se ve dveřích naposledy ohlíd, tak sem strachy na vteřinu nebo na pět úplně zcepeněl a úsměv mi taky pohasl a najednou mě objal novej a zvláštní druh hrůzy, protože ten policajt, ten jejich nejvyšší šéf, ukázal prstem na mě! „To vymyslel Popelka!“ chtěl sem zvolat směrem k němu, ale nešlo to. Dveře do sálu se za mnou zhoupily, ale já měl před očima pořád tu skupinku policajtů, jak na mě upíraj ty svý pohledy. Bylo mi najednou jasný, že s těmahle už budu mít nado-smrti jen a jen potíže. Vyhlásili mi válku hned první den...

Koupili sme si s Vencou a eště s Alešem, kterej se k nám přidal, láhev čůča a zamířili do třešňovky, že ji tam ztrestáme, když už teda máme ten slavnostní den, a vzali sme s sebou eště Medvěda a pár kluků, ale těm sme museli říct: „Bacha! Vstup je flaška!“, což všichni pochopili, a pamatuju se, jak jeden kluk z děčka, jistej Hora, hnedka na kraji třešňovky upad i s láhví, která se nešťastně rozbila o nějakej šutr na cestě, a i když nám ho bylo trochu líto, protože měl na rukávu smuteční pásku a fakt se poctivě snažil, a to nemluví

o tom, že do třešňovky sme šlapali dobrou půlhodinu ve slušném horku, tak jak se zvedal ze země a tázavě na nás hleděl, tak sme mu museli říct, že má smůlu a ať se na nás nehněvá, protože vstup do třešňovky začínal oficiálně až za závorou a tam sme ještě nebyli. Pokejval smutně hlavou a řek, že to chápe, ale vsadím se, že byl trochu rozčarovanej, jelikož možná čekal, že uděláme ten den, co mu umřel děda, výjimku. V tomhle smyslu sme ale byli neoblomný, protože takhle zněly pravidla. Možná že bejt to nějaká holka... ale člověk z děčka, což byly většinou děti posbíraný až někde na hranici čtvrti, člověk z děčka neměl ani teoretickou šanci, že ho budeme kvůli jeho blbosti nebo smutku tolerovat. Byly to holt drsný časy, ale jinak bysme asi nepřežili. Na plácku sme sebou všichni švihli do trávy a jedinej, kdo zůstal stát, byl Venca.

„Takže teď bacha!“ upozorňoval nás. „Teďkonc si, pánové, nalistujeme stranu třináct!“ volal a mával přitom nad hlavou zbrusu novou občankou. „A stranu třináct vytrhneme!“

„Proč bysme to dělali, ty vole...?!“ ptali sme se jeden přes druhýho a chvatně listovali občankou na tu stránku třináct, kde byly naše rodný čísla.

„Protože,“ prones Venca tajemně, „teď bude třináctej sjezd ká es cé, a když máš vytrženou stránku třináct, tak to znamená: Nesouhlasím s režimem!“ Po

pravdě řečeno, po těchhle slovech bylo v sadu slyšet jen kosáky. Na tohle sme fakt připravený nebyli.

„Kdes to, vole, vzal?!“ chtěl vědět Medvěd. „To sem v životě neslyšel...!“

„No jo...“ řek Aleš, „to je fakt, já taky ne...“

„To se všeobecně ví, a kdo to nevěděl, tak to ví teď!“ řek důrazně Popelka.

„Když se to všeobecně ví...“ prones tiše Aleš, „tak to ví i policie, že jo?!“

„Hele, měli bysme to udělat už jenom kvůli tomu Majáles...“ zašeptal sem mu do ucha. „To Majáles jim nikdy neprominu... copak ty jó?!“

Popelka mlčel a v tom mlčení měla bejt skrytá jeho odpověď. „Všichni!“ zvolal po chvíli na celou třeshňovku. „Všichni kámoši mého bráchy si natrhli stránku číslo třináct!“

„Tak vytrhli nebo natrhli, do hajzlu?!“ rozhlížel se po všech Medvěd a očima je žádal o podporu.

„Některý vytrhli, některý natrhli...“ kličkoval Popelka a pak dodal: „Nám bude stačit to natrhnutí, myslím... Sou všichni pro?!“ Upřímně řečeno – neměli sme na výběr. A tak sme tenkrát v tom horkým květnovým odpoledni roku devatenáct set šedesát šest vylovili všichni z kapes svý úplně nový občanský průkazy, který nám vystavila nějaká paní Růžena Nádvorníková a v kterejch byla spousta málem ještě

mokrejch kulatejch razítek, a nejistě a některý spíš symbolicky sme si natrhli tu stránku třináct a tímto aktem sme se vlastně stali členy ilegální skupiny těch, který „nesouhlasej s režimem“. Teprve pak sme otevřeli flašky s vínem.

Tak jako obvykle sme zůstali s Vencou a s Alešem v třešňovce na chvostě, což znamená poslední. Bylo už dost pozdě, ale ještě furt světlo, takový to pomalý květnový stmívání to bylo, kovově modrý nebe a sem tam zablikání hvězdy, co už třeba není, a básník Aleš na to nebe hleděl, a když sme zahodili prázdný láhve někam za sebe a poslouchali, jak se koulej dolů do rokle, tak se začal Aleš prohlédávat.

„Nemáš tužku?!“ zeptal se mě, a když sem mu ji podal, protože sem ji náhodou měl, tak vzal svou občanku a opřel se s ní ztěžka o strom.

„Co blbneš...?!“ povídám mu.

„Píšu báseň...“ zahuhlal a soustředěně tlačil na tužku, „báseň o lásce...“

„Ty vole!“ zanaříkal sem nahlas. „Víš, co můžeš mít vodted'ka za průser?!“

„Sem zamilovanej do spolužačky Fikotový...“ šepтал. „Je sice trochu blbá, ale copak si i ta blbá nezaslouží trochu lásky...? Mojí lásky?“

„Ježíši, vole, já nevím...“ vzdych sem, „dyť to máme teprv první den. První den, vole! To nás s policií čekaj

asi hezký časy...!“ A v tom sem se nemejlil. V tom teda rozhodně ne.

A abych nezapomněl: Když si šla pro občanku Fikotová, co o ní Popelka jednou při tělocviku prohlásil, že „ta má kozy až do půlky malýho vápna“, tak se jí udělala u nosu bublina. Obrovská bublina, která jí zakryla snad polovinu tváře. A teprve když jí policejní náčelník potřás rukou, tak praskla.

Daniela Pačesa sem znal dřív, než ho přeřadili k nám do osmý bé. Některý ksichty se vám zadrou do paměti jak tříška hned napoprvý. On měl totiž sadistickéj, a přitom plachej výraz, což je kombinace, která vás okamžitě přinutí jít do střehu. Pamatuju si, jak sem si jednou zašel koupit do prodejny kol nějaký ty ventilký a gumičky a hned ve dveřích sem se srazil s Pačesem, kterýmu v tom krámu kupoval jeho děda, nebo kdo to byl, fungl nový kolo Favorit. Viděl sem skrz výkladní skříň, jak svýho vnuka o chvíli pozdějc zmlátil přímo na ulici, a přitom to všechno začalo úplně nevinně, láskyplně, protože ten dědula asi koupil to kolo ze svejch našetřenejch peněz a nechtěl nic jinýho, než aby z toho měl Pačes obrovitánskou radost. Děda chtěl tenkrát před obchodem zkouknout, jestli má to

kolo v pořádku brzdy a jestli je správně vycentrovaný, a taky ho ještě krapet přifouknout, ale neumíte si představit, co tenkrát vyváděl Pačes, a říkám to jenom pro ilustraci, která je myslím dost důležitá. Už když sem je zahlíd, jak s tím kolem vyšli, tak sem si říkal: „Bacha! Tohle nedopadne dobře!“, ale Daniel Pačes překonal ten den veškerý moje očekávání. Měl v obličeji naprosto nepřičetnej výraz, jak tam tak stál, a ten výraz ho neopouštěl ani na vteřinu, ani ve chvíli, kdy mu děda říkal: „Počkej! Vydrž! Hned se svezeš...!“, a s tímhle výrazem se začal na to kolo drápat, a jak ho jeho děda tak jako odmetal a zaháněl rukou, tak on s vytřeštěnejma očima a s úsměvem slabomyslnýho pořád šplhal na to kolo a děda ho nemoh vůbec setrást, protože mladej Pačes se držel řídítek jak klíště a jedinýho hlásku přitom nevydal, a když mu děda odlamoval ruce prst po prstu od řídítek, tak se furt jen idiotsky a nepřítomně usmíval. Ne že by se smál, to bysme si nerozuměli, on se tvářil spíš jako nějakej blázen, co škrtí malý děti, až to nahánělo jenom a jenom čirej strach. Děda ho nakonec od těch řídítek odtrh a pak zakřičel: „Jenom chvilku, než to zkontroluju, Daníku!“, ale Pačes, kterej se už dávno změnil v šílenýho skřeta, jen pomalu obešel kolo a chňap po rámu, a jak přes něj přehazoval nohu, tak nakop dědu do ucha, a když ten bolestí zaskřehotal jako páv a na chvíli to

kolo pustil, tak se Pačes zase zakles rukama za řídítka a zadkem se snažil zavrtat do sedla, ale měl ho moc vysoko, a tak se skácel i s tím fungl novým kolem Favoritem na bok, a i na zemi, kam se s rachotem zřítíl, ležel, jako by jel, jako by byl dvourozměrnej, vystřiženej z papíru nebo přejetej parnivalcem, ale furt s tím debilním úsměvem na rtech, a to už děda doopravdy nevydržel a tak, jak tam ten reliéfní Pačes ležel s tím kolem skoro v závodní pozici, tak ho děda řezal pumpou přes prdel, ale ten strašidelnej úsměv z něj nevymlátil. Tak takhle sem já poprvé potkal Daniela Pačesa. Takhle sem si ho pamatoval až do dne, kdy se najednou zjevil u nás v osmý bé.

Hned první den roku, o kterým je tady řeč, posledního roku povinný školní docházky, přivedla učitelka Jiřina Pivoňková do třídy nového žáka. Jen sem ho tenkrát zahlíd, hned mi svitlo. Víte, normálně mi bejvalo vždycky novejš žáků docela líto, protože sem si dokázal velmi živě představit, jak to asi musí bejt příjemný změnit najednou adresu a s ní i kámoše a pak se jít představovat někam jinam, budovat všechno od nuly, znovu obhajovat svou existenci a učit se nový signály, kterejma se ostatní častujou, zatímco vy nic ne-

chápete, takže sem se nověm nikdy moc nepoškleboval, protože jak už sem řek, není to až tak jednoduchá věc, tenhle přesun, ale *tohodle novýho* mi teda rozhodně nebylo líto, ani co by se za nehet vešlo.

„Jmenuji se Daniel Pačes!“ zvolal vedle užaslý učitelky, která z jeho strany očekávala taky spíš rozpaky, a pak ještě tak jako zvesela, s výrazem na samý hranici šibalství, dodal: „Ale později, až se lépe poznáme, mi někteří z vás budou moci říkat Daňku!“ No, nenasralo by vás tohle? Jaký „později“ a jaký „někteří“? Takže sem na něj okamžitě houk: „Polib nám prdel, Daňku!“ a bylo vystaráno, protože Pivoňková se po mně vrhla a odvěkla mě ze třídy. Ale do ředitelny se mnou nešla. Na to byla zas dobrá. Akorát mi řekla, že až potká mou matku, tak si s ní promluví, a musel sem jí na chodbě slíbit, že už dám pokoj.

Netrvalo to ani pár dní a Daniel Pačes se mezi náma všema stal tak nepopulární, že se s ním skoro nikdo nebavil. Je to zvláštní věc, když je člověk nesympatickej. Stejně jako naopak. A jak to, že spousta grázlíků je hezkejch, ale vyloženě zlejch, a jak to, že existujou lidi ošklivý, a přitom je v nich něco, co vás k nim pořád táhne? Podle mě je to záležitost očí, kterejma hleděj na svět. Maj tam prostě něco, co se tam nedá nijak uměle vpravit, a z mejch kámošů to tam má Venca Popelka, Aleš anebo i ten Medvěd, ovšem ten je-

nom za předpokladu, že se ráno dobře vykadí. Daniela Pačesa sem překřtil na „personifikovaný hovado“ a musím říct, že se tahle přezdívka rychle ujala... Když se usmíval, tak jen zle, když se smál, smál se tichým zlým smíchem a ke všemu skrz zaťatý zuby. Na učení byl blbej, ale jako by se ho všichni učitelé báli, včetně matykářky, která byla, jak už to tak v přírodě chodívá, dost přísná, a přesto i ta mu podle mě dávala mnohem lepší známky, než si zasloužil, a pozor – když s ním mluvila, uhejbala očima stranou... I ona totiž poznala, že Daniel Pačes je temnej a pekelněj zmetek. Pamatuju si, že ho jednou nechala učitelka zeměpisu Jandáková dělat takovýho toho udavače, co jí měl během nějaký chvílky, na kterou potřebovala vypadnout ze třídy, zapsat na tabuli ty, který vyrušovali. Pačes si stoup na stupínek čelem k nám a během celý tý doby se ani nepohnul. Stál a na vrcholu svýho blaha se jen zle usmíval. Nic víc. Přísahám, že stál skoro v pozoru a na křídě nešáh, ani když sme se volně pohybovali po třídě a nahlas klábosili. Stál jako socha s pohledem upřeným někam nad nás. No a když se Jandáková vrátila do třídy, tak k ní chvatně přistoupil a nejmíň pět minut jí něco šeptal. Stála vedle něj, ucho neochotně nastrčený před jeho rty, v tom nastalým tichu po nás jen tak těkala pohledem a nebylo možný si nevšimnout, jak se jí za tu chvílku do očí nastěhoval štitivej

a zároveň vyděšenej výraz. Bylo vidět, že jí je normálně špatně. Už nikdy ho k týhle službě nikdo nepoužil. Dobrý, co?!

Někdy se to tak semele, ale ne zas moc často, že má člověk to štěstí a vyfasuje dobrou učitelku. Nám se to stalo s Jiřinou Pivoňkovou. Tu sme měli rádi skoro všichni, protože se s náma bavila jako s rovnějma. Žádný „Pět a sednout!“, žádný mučení na způsob „Tak, co by sis dal sám za známku, Jendo?“, což bylo někdy dost tragikomický („Tak, co by sis dal za známku, Kratochvíle? Dvojku?! Ty myslíš, že je to na dvojku, když nám povíš, že Mendělejev byl Rus, a nic víc?! Viděls vůbec někdy periodickou tabulku prvků? Žes ji měl jednou nebo dvakrát v ruce?! Proč pořád koukáš na Fikotovou? To je podle tebe na dvojku?!“). Znáte to... Tak tohle Pivoňková nedělala. Řekla jen: „Tak se to douč a příště se přihlas!“ a tím to bylo odbytý. Tenkrát sme to neuměli pojmenovat, až pozdějc sme se všichni shodli na tom, že to byla dáma, a to dáma velmi krásná, a je pravda, že víc než na čemkoliv jiným mi záleželo hlavně na tom nevypadat před ní jako idiot, což mi bylo například v hodinách fyzikáře Čecha, kterej pil tolik kafe za den, že z toho měl fialový rty, dost jedno.

Stalo se to před koncem školního roku, kdy k nám po studeným a uplakaným dubnu odkudsi ze Sahary zavítal několikadenní teplounkej vánek, kterej proměnil zmoklý Dejvice v místo s báječným klimatem, popletený stromy vykvetly přes jedinou noc a čmeláci, co mysleli, že na šichtu maj ještě fůru času, nám rozespale zabzučeli nad hlavama. Veškerá studijní morálka šla okamžitě do háje. I blbej tělocvik nám připadal složitěj. A von taky byl, protože nás na něj měla Krejsová. Pokud si vzpomínám, nikdy sme jí neřekli jinak než Pepča. I když přímo jí samozřejmě ne. Pepča pro nás představovala tak trochu problém. Někdy byla milá a dala nám pokoj a jindy nás proháněla jak smyslu zbavená. Jenže – tohle nebyla zas tak velká záhada a brzy sme pochopili, že to zkrátka záleží na tom, jestli si Pepča už trochu lízla a je díky tomu i patřičně benevolentní, nebo jestli na ni právě nedoléhá těžká a mrzutá kocovina. Většinu času trávila v pruhovaným nátělníku a ve žlábků mezi pihovatejma prsama měla písťalku na šňůrce. Strašně ráda před náma poklusávala na místě, a když se zastavila, tak jako je to při pochodování, když se volá: „Zastavit! Stát! Raz! Dva!“, tak když se ona zastavila, tak ty dvě stračeny ne, ty se jí vždycky ještě tak jednou dvakrát zhouply a my sme všichni jen uznale zamručeli a na to ona spokojeně zareagovala tím, že zařvala: „Třído! Pozor!“

Jednou sme se přiloudali do tělocvičny a Pepča nikde, což bylo divný, protože většinou už na nás čekala a píšťalkou nám udávala tempo. Vešli sme do tý tělocvičny váhavě a ve střehu jako nějaký gladiátoři do arény a pátravě sme se rozhlíželi kolem. Pepču sme našli za chvíličku. Ležela na žíněnkách skrytá za švédskou bednou a slabě pochrupovala. Dělali sme na sebe navzájem „Ticho!“ a po špičkách sme se vyplížili ven a teprve tam sme si dovolili hlasitější komentáře ve smyslu: „Takhle nalitou sme ji ještě neviděli...!“ a tlemili sme se tomu jako blázni, a ještě než sme se rozešli, tak sme si odpřisáhli, že si to necháme čistě pro sebe, protože tohle byl trumf, kterej by se moh pozdějc hodit.

Jak už sem předznamenal, počasí se úplně zbláznilo, teploty se přes den pohybovaly kolem třicítky a my chodili s holkama po vyučování do třešňovky a tam sme s nima blbli a popíjeli nějakej ten ovocňák, na kterej sme se vždycky hromadně složili. Jaký to počasí bylo a co to s náma dělalo, trefně vystihuje Alešova básnička *Předpověď na zítra*:

Jak už to poznali mnozí,
nastává počasí kozí.

V Praze i ve Mníšku pod Brdy
nenosej děvčata podprdy.